

Anteckningar från Mistra EviEM:s andra möte med intressenter

Tid: Måndagen den 24 september 2012

Plats: Tornrummet, Kungl. Vetenskapsakademien, Stockholm

Deltagare:

Erik Arnberg	Miljödepartementet
Magnus Eriksson	Länsstyrelsen i Dalarna
Martin Gustafsson	Naturvårdsverket
Åke Hagström	Havsmiljöinstitutet
Anna Jöborn	Havs- och vattenmyndigheten
Olof Johansson	Jordbruksverket
Jimmy Lundblad	Skogsstyrelsen
Lars Persson	Sveriges geologiska undersökning
Per Sjögren Gulve	Naturvårdsverket
Eva-Lotta Sundblad	Havsmiljöinstitutet
Karin Thorán	Kemikalieinspektionen
Anders Turesson	Miljödepartementet
Lena Gustafsson	Sveriges lantbruksuniversitet
Katja Fedrowitz	Sveriges lantbruksuniversitet
Gunhild Arby	Saga Kultur & Miljöreportage
Sif Johansson	Mistra EviEM
Claes Bernes	Mistra EviEM
Matilda Miljand	Mistra EviEM

Den 24 september anordnade Mistra EviEM ett andra möte med olika intressenter för att återkoppla vad som hänt med de förslag som gavs på det första mötet i januari och för att få nya idéer till ämnen för framtida utvärderingar.

Mötet inleddes med att Sif Johansson informerade om hur rådet gått vidare med några av de föreslagna frågorna från mötet i januari. Hon beskrev utvecklingen av de tre pågående projekten: [Hur inverkar renbete på fjällvegetationen?](#), [Hur effektiva är anlagda våtmarker som kvävefällor?](#) och [Kan utfiskning ge bättre vattenkvalitet i övergödda sjöar?](#) Hon informerade även om varför rådet inte gått vidare med andra förslag.

Professor Lena Gustafsson och Katja Fedrowitz från Sveriges lantbruksuniversitet genomför för närvarande en systematisk utvärdering av naturvårdshänsyn i skogsbruket. De berättade om sina erfarenheter av vad som skiljer systematiska utvärderingar från andra utvärderingar. De betonade fördelarna med systematiska utvärderingar – bl.a. att

utvärderaren "tvingas" formulera tydliga frågor och klart beskriva inhämtningen och urvalet av litteratur – liksom några av de utmaningar metoden innebär. Deltagarna fick också möjlighet att ställa frågor om utvärderingsprocessen.

Efter presentationerna satt deltagarna i mindre grupper för att diskutera viktiga miljöfrågor som skulle kunna vara intressanta för EviEM att systematiskt utvärdera. Varje grupp ombads att prioritera de två viktigaste frågorna. Frågorna sammanställdes till en lista för vidare genomgång och diskussion med EviEM:s exekutiva kommitté.

Förslag till ämnen för systematisk utvärdering

* Prioriterade förslag

1. Utvärdering av miljövårdsinsatser (bedömning av miljönytta, ev. också kostnadseffektivitet)

* Hur påverkas skogens biologiska mångfald av skogsbruk bedrivet enligt ”den svenska modellen” (reservatsskydd eller frivilligt skydd inom begränsade andelar av skogsarealerna, konventionellt skogsbruk med miljöhänsyn inom återstoden)? Är detta ett kostnadseffektivt sätt att skydda den biologiska mångfalden?

* Vad är bäst för skogsreservatens biologiska mångfald, aktiv skötsel eller fri utveckling?

* I vilken utsträckning gynnas den biologiska mångfalden av återställningsinsatser i rinnande vatten (exempelvis avveckling av mindre vattenkraftverk)?

Gynnas den biologiska mångfalden av att skydds zoner längs exempelvis vattendrag lämnas vid skogsavverkning?

Har askåterföring (spridning i skogen av aska från skogsbränsle) den avsedda effekten på skogsmarkens försurningstillstånd?

Finns det empiriskt stöd för uppfattningen att minst ca 30 % av en landskapstyp måste sparas för att dess ursprungliga flora och fauna ska kunna fortleva i livskraftiga bestånd?

Leder ekologisk odling till ökad biologisk mångfald?

Vad betyder ekologisk odling för grödornas innehåll av näringsämnen såsom magnesium och selen?

Vilken reningseffekt har avloppsreningsverk av olika typer och storlekar?

Under vilka omständigheter har sanering av mark eller sediment som förorenats av lokala utsläpp (exempelvis av kvicksilver) större betydelse för föroreningshalterna i omgivningen än dagens storskaliga föroreningstillförsel?

Hur länge behöver man kalka försurade sjöar och vattendrag för att upprätthålla deras naturliga livsmiljöer i en situation när det sura nedfallet minskar?

2. Utvärdering av miljöpåverkan (bedömning av miljöeffekter eller miljörisker)

* Hur påverkas den biologiska mångfalden (eller enskilda organismer) i vattendrag och/eller landmiljö av jordbrukets bekämpningsmedelsanvändning? Hur breda sprutfria zoner behövs längs åkerkanterna för att undvika skadeverkningar på fauna och flora i omgivande landmiljö?

* Hur påverkas den biologiska mångfalden av ingrepp i grunda havsvikar (exempelvis algborttagning, muddring eller vägbankar)?

* Har plastpartiklar (rester av marint skräp) märkbara skadeverkningar på marina organismer, exempelvis i form av förgiftning eller näringsbrist orsakad av förväxling med födopartiklar?

Hur inverkar uttag av skogsbränsle på skogsmarkens försurningstillstånd?

Har den nutida älgjakten i Sverige en sådan inverkan på älgstammens genetiska variation att det märkbart påverkar djurens egenskaper?

Hur inverkar olika brukningsmetoder på kolbalansen i åkermark och betesmark?

Går det att återföra fosfor från avloppsslam till åkrar utan risk att jordbruksmarken tillförs hälsovådliga ämnen?

Hur effektivt motverkas fosforläckage från jordbruksmark av obrukade skyddszoner längs vattendragen?

Vilka styrmedel är effektivast för att motverka övergödning sett i ett internationellt perspektiv?

Hur påverkas flora och fauna av ändrad vattenföring och andra hydrologiska störningar orsakade av gruvbrytning eller bergtäkt?

Vilka fenologiska effekter har de senaste decenniernas klimatförändringar fått i Sverige och angränsande länder?

Vad betyder genetisk variation och lokala anpassningar för olika arters möjligheter att tåla ett förändrat klimat?

3. Utvärdering av förändringar i miljön (bedömning av orsaker)

* Är tiaminbrist en väsentlig orsak till senare års nedgångar bland vissa av Östersjöns fågelbestånd?

Vad ligger bakom de senaste decenniernas kraftiga expansion för större fågelarter (gäss, svanar, tranor etc.) i det svenska landskapet?

4. Mer generella frågor som också diskuterades

Vilka är orsakerna till genomförandeunderskotten i svensk/europeisk miljöpolitik? Varför uteblir åtgärder trots att det till synes råder insikt och enighet om att de behövs?

Vilka miljöeffekter har EU-inträdet fått i unionens nya medlemsländer?

Vilka belägg finns för att de åtgärder som föreslås i den senaste fördjupade utvärderingen av det svenska miljömålsarbetet är effektiva?

Hur har det svenska skogsbruket reagerat på de miljökrav som ställts av samhället? Varför har det varit så svårt att få genomslag för kraven på miljöhänsyn?

Gynnas miljön av den samverkan mellan olika intressen som bedrivs inom exempelvis biosfärområden?

Vilken roll spelar civilsamhället i miljöarbetet?

Vilka möjligheter har konsumenterna att påverka samhällets och näringslivets miljöarbete?

Hur kan olika ekosystemtjänster värderas och vägas mot varandra?